
Interview with Henia Kutz

Name: Henia Kutz

Maiden name: Jung

Code: 2009/2

Born: September 1924

Gender: Female

Nationality: Jewish

Migration: Tlumach - Uzbekistan - Poland - Israel

Contact: רח' הרצל 73, רמת גן, כניסה ב; טל. 036731408

Length: 60 + 14

Date: Sunday, June 21, 2009

Transcription:

רעיון עם גב' הניה קוץ, רמת גן, 21.6.2009. נערך ע"י ולדימיר לויין ורחל ולר, בנוכחות בנה מר אריה קוץ.

חלק 1

00.02 לויין: באו, נתחיל. תציגי את עצמך, בבקשה, ואם את יכולה לספר על משפחה שלך?

00.12 קוץ: אני מבית יונג. אבא שלי נולד בסולוטובין, אחר כך כל המשפחה עברה לסטניסלבוב. סבא, סבתא וכל האחים ואחיות של אבי באו לסטניסלבוב. אחר כך אבי התחתן עם אימי שהיא מטלומץ', אבא עבר לגור לטלומץ'.

00.50 לויין: באיזה שנה את נולדת, סליחה?

00.53 קוץ: ב-1924, ספטמבר. אחי למד בגימנסיה עברית בסטניסלבוב. בזמן המלחמה ברחנו לרוסיה, כל המשפחה. אחי למד בטכניון בלבוב, חזר לקחת אותי, לא רציתי בלי הורים, אז הורים הצטרפו אלינו וככה התגלגלנו עד אוזבקיסטאן.

01.30 לויין: אפה הייתם, בטשקנט?

00.32 קוץ: קודם היינו בצ'ימקנט, כי לא נתנו להיכנס לטשקנט, אחר כך אחי המשיך את טכניון בטשקנט. אנחנו עברנו לשמה עד גמר המלחמה.

01.55 לויין: וחזרתם לפולין?

01.57 קוץ: ב-1945 חזרנו ללבוב ומלבוב באנו לפולין בתור אזרחים פולנים. זהו, בפולין התחתנתי ובשנת 1950 באנו לישראל, הקמנו כאן משפחה: ילדים, נכדים... נינים... שמעתי שהייתם בסטניסלבוב?

02.48 לויין: כן, היינו באפריל, עכשיו. היינו בסטניסלבוב, סולוטובין, בברוטשין [בוהורודצ'ני], נדבורנה.

03.01 קוץ: לנו הייתה משפחה בברוטשין.

03.05 לויין: איזה משפחה, איזה קהילה?

03.11 קוץ: מצד אבא שלי, לא זוכרת את השמות שלהם, לא זוכרת את השמות של הדודים אפילו!

03.17 לויין: הם כולם נספו?

03.20 קוץ: כולם נספו. רק סבא וסבתא נפתרו בשנת 1941.

03.30 לויין: איך קראו להם?

03.35 קוץ: לסבא קראו הירש, הירש יונג וסבתא - מינדל. הייתה לי דודה, התחתנה קראו לה - בורג.

03.47 לויין: וזה בסולוטבין?

03.51 קוץ: לא, בסטניסלאבוב. אבא שלי נולד בסולוטבין, שם גרו הורים ואחר כך הם עברו לסטניסלאבוב - סולוטבין הייתה עיר קטנטונת.

04.08 לויין: איך קוראים לאבא שלך?

04.13 קוץ: שי, ישעהו, הוא היה כאן בישראל.

04.20 לויין: ואת נולדת בטלומץ'?

04.25 קוץ: כן.

04.29 לויין: ומה את זוכרת מטלומץ' לפני המלחמה?

04.31 קוץ: טלומץ' הייתה עיירה מאוד יפה. היתה לנו גימנסיה, בית ספר, בית ספר עברי. אחרי שגמרתי בית ספר עממי אחרי צהריים הלכתי לבית ספר עברי.

04.51 לויין: ומה למדת בבית ספר עברי?

04.55 קוץ: למדנו תנ"ך ועברית, אני באתי ארצה ודיברתי עברית.

05.00 לויין: לימודים היו בעברית?

05.04 קוץ: כן.

05.06 לויין: ובבית ספר בבוקר?

05.08 קוץ: זה היה פולנית ואוקראינית. ואחר כך אחי הלך לגימנסיה עברית בסטניסלאבוב.

05.24 לויין: הוא למד בטלומץ' באותו בית ספר?

05.27 קוץ: כן.

05.31 לויין: והוא הלך לחדר?

05.32 קוץ: גם אני הלכתי לחדר.

05.34 לויין: הלכת לחדר?

05.37 קוץ: כן.

05.38 לויין: באיזה גיל בערך?

05.40 קוץ: בגיל 3-4. הוא היה ב-4 שנים יותר גדול ממני, ב-6 שנים (?). הוא נולד ב-1920, הוא נהרג בתאונת מטוס בפולין, הוא היה מהנדס ושמה הוא נהרג בבאליך (?).

06.04 לויין: ומה למדת בחדר, כמה זמן הלכת לחדר?

06.07 קוץ: למדנו להתפלל, ברכות...

06.11 ליון: זה היה חדר לבנות או עם בנים ביחד?

06.14 קוץ: עם הבנים ביחד, היינו קטנים. זה לא היה עם פאות האלה הדתיים, זה היה רבי שלמד באופן פרטי.

06.26 ליון: אצלו בבית או שהוא בא אליך? אפה זה היה?

06.32 קוץ: לא, זה היה בבית כנסת.

06.35 ליון: בבית כנסת? באולם גדול או חדר?

06.39 קוץ: לא, חדר כמו בית כנסת קטן, ישבנו בספסלים ולמדנו עם הרבי. סמוך לשולחן ישבנו ורבי למד "אלף-בית".

06.55 ליון: וכמה זמן הלכת לחדר?

06.56 קוץ: אני לא זוכרת...

06.59 ליון: שנה?

07.00 קוץ: משהו כזה.

07.03 ליון: אזה בתי כנסת היו בטלומץ'?

07.05 קוץ: הרבה בתי כנסת. לכל חלק היה בית כנסת שלו. היה שטיבל, היה אוטיניה שטיבל, טיסמנצה שטיבל, לפי הרבנים. היה בית כנסת גדול ששם התפללו, איך קראו להם-"גויים" כי הם היו יותר "קונסרבטיביים". זה היה בית כנסת יפה, גדול, מאוד יפה.

07.41 ליון: איך הוא נראה?

07.42 קוץ: מאוד יפה, היה גדול עם ציורים יפים.

07.49 ליון: איזה ציורים?

07.51 קוץ: נו, מתנ"ך.

07.56 ליון: החדר שלך היה בבית כנסת הגדול?

08.00 קוץ: לא, בשטיבל.

08.04 ליון: איזה שטיבל, איך קראו לו?

08.05 קוץ: לא זוכרת, לא רחוק מהבית.

08.08 ליון: ואפה אתם גרתם?

08.11 קוץ: היה לנו בית משלנו.

08.15 ליון: באיזה אזור?

08.16 קוץ: אפה שיהודים.

08.20 ליון: זוכרת הרחוב?

08.22 גברת: כן, שם יהודי... ברקוביץ? לא ברקוביץ? הוא היה סופר, שמו היה... משהו...

08.53 ליון: זה היה שם רשמי או שהיה שם פולני גם?

08.54 קוץ: לא, זה היה שם רשמי.

09.02 ליון: היו עוד רחובות כאלה עם שם יהודי?

09.03 קוץ: בסביבה שגרו הרבה יהודים היו שמות יהודיים.

09.06 ליון: ומי קבע את השמות של הרחובות?

09.16 קוץ: יש לי ספר על תלומץ'.

09.17 ליון: בסדר, לנו מעניין מה שאת זוכרת, חוויות שלך.

09.23 קוץ: לא, אני זוכרת חוויות שלנו, אז למשל בפורים היינו עושים הצגה בבית ספר עברי, היו רוקדים, היינו שרים שירים בעברית: "אנחנו חלוצים נבנה את תל-אביב".

09.56 ליון: אכן, התקיים!

09.57 קוץ: אחר כך, שבא ט"ו בשבט אז היינו מקבלים חבילות כאליו מישראל (ככה אמרו לנו). היה שם חרוב, היה שם התמר. כל הפרות של ט"ו בשבט היינו מקבלים כאלה, בשקיות (כמו שמקבלים פה ביום הולדת). היינו מקבלים, שזה מישראל.

10.33 ליון: בפורים הייתם מתחפשים?

10.34 קוץ: כן, כן. היינו מתחפשים, הולכים ברחובות (אומרת שיר באידיש). זה אני עוד זוכרת.

10.53 ליון: והיו תהלכות?

10.56 קוץ: כן, היו תהלכות, גם גדולים היו מתחפשים בפורים. עכשיו חנוכה, אז גם היו מדליקים חנוכייה ומקבלים חנוכה-געלט.

11.13 ליון: ולמי את היית מתחפשת בפורים?

11.23 קוץ: הייתי לוקחת אצל שכנה אוקראינית את ה-סטרוי של האוקראינים, את התלבושת האוקראינית או שבנות היו בנים ובנים ילדות וככה, צ'ארלי צ'אפלין היינו גם.

11.46 ליון: ובפסח מה הייתם עושים?

11.47 קוץ: היינו צריכים ללכת, הילדים הקטנים, אמא שלחה אותנו עם משלוח מנות ומקבלים כסף בשביל זה. בפסח היינו משחקים עם אגוזים.

12.04 ליון: איזה משחק זה היה?

12.06 קוץ: היינו עושים כזה חור, זורקים את האגוז והוא היה צריך להיכנס לחור. אם הוא לא נכנס - הפסדתה את אגוז. ואת הבגדים היינו מקבלים פעם בשנה - בפסח זה כבר לקראת קיץ, ובראש השנה היינו מקבלים לקראת חורף.

12.34 ליון: איזה בגדים?

12.39 קוץ: הכול! מלמלה ועד למטה: נעלים, גרביים, שמלה או חצאית עם חולצה, כובע. אותו דבר לחורף.

12.50 ליון: זה היה תופרים במיוחד או קונים?

12.53 קוץ: קונים.

12.55 ליון: קונים בחנויות. והיו עדיין חייטים בעיר?

12.58 קוץ: היו המון חייטים, כן. לגברים הרוב הם תפרו אבל לילדים... ככה היו חייבים. היו גם חייטים והיו גם שעושים נעליים.

13.26 ליון: ונעליים גם היו קונים מוכנים או מזמינים?

13.29 קוץ: לילדים הרוב קנו אבל לגדולים, למשל, היו מזמינים אצל...

13.40 ליון: איך החורים שלך היו מתלבשים?

13.44 קוץ: נורמאלי.

13.46 ליון: מה זה אומר?

13.47 קוץ: אבא תמיד הלך עם חליפה, אמא עם שמלה או חצאית או חולצה.

13.56 ליון: אבא הלך עם כובע?

14.01 קוץ: אבא? אבא לא היה דתי, הוא היה פרוגרסיבי. אבא היה מ"בונד", יש לי תמונות שלו ב"בונד" אם אתה רוצה.

14.12 ליון: כן.

14.21 קוץ: הוא היה גם במלחמת עולם הראשונה, הוא היה בצבא אוסטרו-אונגריה. הוא היה 4 שנים באיטליה בתור... בשבי. הוא היה פעיל מאוד ב"בונד".

14.45 ליון: ולמה הוא שלך אותך לבית ספר עברי?

14.48 קוץ: כי כולם הלכו.

14.50 ליון: כולם, אפילו בונדיסטים?

14.51 קוץ: כן.

14.52 ליון: אזה פעילות בונדיסטית את זוכרת? מה הוא היה עשה?

15.03 קוץ: אני לא ידעת, הוא היה יושב ראש ה"בונד" בעיירה שלנו. הוא היה גם נוסע ללובב לכינוסים. למשל, ארליך, אני זוכרת, הוא היה בא לפעמים אלינו.

15.20 ליון: אלכם הביתה?

15.22 קוץ: הוא היה בא עם הרצאות והיה יושן אצלנו. ואבא שלי דיבר מאוד יפה, אפילו לא-בונדיסטים שהוא דיבר באו לשמוע.

15.42 ליון: ואפה היו הרצאות?

15.44 קוץ: בבית כנסת

15.45 ליון: בבית כנסת הגדול או בשטיבל?

15.47 קוץ: בבית כנסת הגדול.

15.50 ליון: וגם ארליך דיבר בבית כנסת?

15.51 קוץ: כן. זה היה אולם של יהודים, לא היה לנו תיאטרון יהודי, אז כל פעולות שהיה - אז היה בבית כנסת.

16.08 ליון: ומי עוד היה משתייך ל"בונד"?

16.17 קוץ: הרבה.

16.20 ליון: מאיזה שכבות של חברה? היו פעולים או גבירים?

16.22 קוץ: גם... הרוב פעולים.

16.28 ליון: ואבא שלך, במה הוא עסק?

16.29 קוץ: היה לנו חנות של כלי בית והוא לבד היה פחח.

16.37 לויין: ומי היה קונה בחנות, רק יהודים?

16.39 קוץ: לא, גם גויים. היה לנו חנות גדולה.

16.47 לויין: היו בחנות פועלים?

16.49 קוץ: אמא נהלה לרוב, כי אבא היה עובד ואמא הייתה יותר זמן בחנות.

17.02 לויין: היא הייתה שם לבד או שהיו לה עוזרות, עוזרים?

17.04 קוץ: לא, לבד.

17.06 לויין: ואפה הייתה החנות?

17.09 קוץ: ברחוב "לגיון".

17.10 לויין: זה רחוב מרכזי?

17.12 קוץ: כן, זה היה הרחוב המרכזי, מול בית הספר, זה רחוב מרכזי.

17.19 לויין: זה רחוק מהבית שלך?

17.23 קוץ: לא.

17.25 לויין: ובשבת חנות הייתה סגורה?

17.26 קוץ: כן, שבת ויום ראשון.

17.29 לויין: גם שבת וגם יום ראשון?

17.32 קוץ: יום ראשון היה אסור מהגויים. ושבת לפי... לא רחוק מבית שלנו היה מקווה.

17.47 לויין: ואמא נהגה ללכת לשם?

17.48 קוץ: כן, כולם הלכו לשם, בבית לא היה כמו פה. כולם הלכו, היו שמה. לא רק מקווה, אמבטיות.

18.07 לויין: איך זה היה מסודר, כמה פעמים בשבוע הלכו?

18.12 קוץ: פעם אחד בשבוע, לקראת שבת - שישי, יום חמישי.

18.20 לויין: ואיך זה היה מסודר, קודם גברים, נשים?

18.21 קוץ: היה חלק של נשים וחלק של גברים באותו בנין.

18.27 לויין: וילדים עם מי הלכו?

18.29 קוץ: הבנים הלכו עם אבא והבנות עם אמא. עכשיו היה מקווה שנשים הלכו פעם בחודש והיה גם מקווה שבנים הלכו כל שבוע, היה חם שם...

18.55 לויין: זה היה באותו בנין?

18.57 קוץ: הכול באותו בנין. גם ב"לגיונוב" רחוב, שם ברחוב היו כל החנויות.

19.08 לויין: ומי החזיק את בית מרחץ?

19.10 קוץ: זה היה יהודי.

19.14 לויין: וזה עלה כסף?

19.15 קוץ: כן.

19.17 לויין: כמה?

19.18 קוץ: זה אני לא זוכרת.

19.21 לויין: ואבא שלך הלך לבית כנסת מתישהו?

19.23 קוץ: בחגים, בחגים. אמא שלי הייתה דתייה, ואבא שלי בא מבית מאוד-מאוד דתי. סבא שלי היה מאוד דתי. בגלל הלחץ של הדת של הסבא, אז אבא אמר - שאם הוא ייצא מהבית של אבי, הוא לא יהי דתי. כי הוא לא נתן לו לצאת ביום שישי, שכל החבר'ה יצאו לבלות, עם בחורות. הוא היה צריך להגיד קיפיטל טרנט[?], קיפיטל זה. אנחנו שהיינו באים [לסטניסלאבוב] אף פעם לא היינו אצל סבא בארוחת צהריים בשבת.

20.11 לויין: למה?

20.13 קוץ: כי עד שהוא בא מהרבי, וכל דבר שהוא אכל - זה לכבוד שבת, עם ברכה, אז אנחנו תמיד היינו אצל דודים, לאבא היו שתי אחיות.

20.27 לויין: בסטניסלאבוב?

20.28 קוץ: בסטניסלאבוב.

20.32 לויין: לא הלכתם כי זה נמשך יותר מדי זמן?

20.38 קוץ: כן, הלכנו לבקר, אבל לאכול - לא, אצלו אוכל מ-11 בבקר ועד 4 בערב, אחרי צהריים. וביום שישי זה בכלל.

20.53 לויין: ואצל הדודים, הדודות?

20.55 קוץ: לא, הם היו..., תראה, בכלל בעיירות שלנו בגליציה במיוחד כולם היו דתיים, מסורתיים, לא היו אלה עם פאות. היו גם כאלה, הרוב החזיקו כשר בבית, והמסורת הייתה.

21.23 לויין: איך הגיעו מטולמץ' לסטניסלאבוב?

21.26 קוץ: הייתה רכבת. רכבת מטולמץ' לסטניסלאבוב.

21.31 לויין: כמה זמן?

21.33 קוץ: קרוב, אני לא זוכרת, איזה חצי שעה. אחי כל בקר נסע לגימנסיה וחזר בערב, ואחרי הלימודים חזר לטולמץ'.

21.51 לויין: ונסעתם בשבת גם ברכבת?

21.53 קוץ: לא, לא רק ברכבת, בשבת לא נסענו, לא עם רכבת, לא עם עגלה, לא בסוס.

22.02 לויין: הייתה לכם עגלה?

22.04 קוץ: לנו לא.

22.10 לויין: פעם בכמה זמן נסעתם לסטניסלאבוב, לסבא?

22.12 קוץ: לעתים קרובות. סבא גר בקזימיר'ובסקא, אני לא ידעת אם עכשיו זה אותו שם.

22.27 לויין: אבל אפה זה?

22.28 קוץ: אני אגיד לך איפה זה... יש אותו את הפארק?

22.30 לויין: כן.

22.34 קוץ: ושם היה בית של מלגושים, הוא היה הכי עשיר בסטניסלאבוב. הוא גר לא רחוק מסבא שלי, שהלכנו לפארק

אז עברנו את מלגושיס. מלגושיס בנה בית, זה היה אולי ב-1937, לפני המלחמה. וכולם הלכנו לראות - שמצלצלים בחצר, אז נפתחת הדלת ואפשר להיכנס. כולנו הלכנו לראות, לפעמים עמדנו שעות להסתכל שמה איך הפעמון מצלצל ומהבית לוחצים ונפתחת. זה היה הבית הראשון בסטניסלאבוב שהיה לו את ה... הוא היה מאוד עשיר, היה לו בית חרושת לעורות.

23.43 ליון: בסטניסלאבוב?

23.45 קוץ: כן, יש גם היום ברמת גן זה, פרדס מלגושיס.

23.58 ליון: ומה עוד הייתם עושים בסטניסלאבוב שהייתם בעיר?

24.01 קוץ: היינו הולכים מדודה לדודה, הולכים לטייל שם - ראטוש, הוא עוד ישנו.

24.08 ליון: כן.

24.11 קוץ: כן, שמה היו חנויות, שמה היו משחקים. סטניסלאבוב הייתה עיר יפיפייה! והיה לנו משפחה, גם מצד אמי הייתה משפחה - קניפל, גם בסטניסלאבוב.

24.35 ליון: גם קניות הייתם עושים בסטניסלאבוב?

24.39 קוץ: כן, אבא נסע, למשל, לחנות לעשות קניות בסטניסלאבוב. כל החנויות... למשל, בחורף אתה ידעה שהיה שלג, אז היו כאלה "סאנקי". אז הביאו מסטניסלאבוב.

25.08 ליון: והייתם לפעמים נכנסים לכנסיות, להציץ מה קרה שם?

25.11 קוץ: אסור! שעברנו את הדרך כנסיה הצטרכנו שלוש פעמים לעשות "טפו-טפו-טפו". שלוש פעמים!

25.20 ליון: כל כנסיה?

25.25 קוץ: כן! ובערב אסור לעבור דרך בית הכנסת - שם שדים רוקדים.

25.28 ליון: רק בית הכנסת או גם שטיבל?

25.31 קוץ: גם השטיבלעך, גם בית הקברות. אסור בערב לעבור דרך בית הקברות, כי כל המתים יוצאים ורוקדים.

25.43 ליון: כל ערב?

25.44 קוץ: בערב אסור לעבור דרך בית כנסת, רק שהולכים ללמוד בערב, בערב היינו לומדים רק בחורף, בקיץ - לא.

26.02 ליון: ובבית הכנסת הגדול בטלומץ', היו שם תנורים?

26.04 קוץ: כן.

26.08 ליון: היה חם בפנים?

26.09 קוץ: לא, לא בשטיבל ולא בבית כנסת, אנשים התפללו בקור.

26.24 ליון: תגידי, איזה יחסים היו עם שכנים האוקראיניים?

26.27 קוץ: מאוד טובים!

26.32 ליון: איך זה היה? הלכתם לבקר, היו לך חברות?

26.33 קוץ: כן, ברחוב שלנו ... "ברל יוסילביץ'" ... או, נזכרתי!

26.46 ליון: מי זה היה?

26.48 קוץ: הוא היה סופר, נדמה לי. אז ברחוב שלנו היה משפחה אחד אוקראינית.

26.57 ליון: כל השאר יהודים?

26.59 קוץ: כל השאר.

27.03 לויין: והייתם מבקרים אותם בבית?

27.04 קוץ: כן.

27.05 לויין: איזה שפה דיברתם?

27.07 קוץ: פולנית. השפה העיקרית היה יידיש בבית, שאח שלי התחיל ללכת לבית הספר הוא לא ידע מילה בפולנית, רק ביידיש. אבא בונדיסט לימד אותנו לקרוא באידיש, לכתוב ביידיש. בא מורה של אחי לאבא בחנות והתלוננה: "איך זה, אתה בן-אדם מאוד פרוגרסיבי ובן שלך לא ידע פולנית?" אז הוא ענה: "בגלל זה, שלחתי אותו לבית ספר ללמוד!"

27.57 לויין: לאח שלך היו גם חברים גויים?

28.02 קוץ: הרוב - יהודים. בדרך כלל היהודים... האח שלי שיחק כדורגל, אז היה "חשמוניה", אז כולם היו יהודים. יש לי גם תמונות. אז הוא שחק ב"חשמוניה", בן-דוד שלי אהב פינג-פונג אז גם כן, היה להם אולם ב"חשמוניה". ושחקו עם הגויים, בכדורגל, אז תמיד היו פצועים, היה לנו בן-דוד שהוא היה ב"ברמקה"... בשער, שוער.

29.10 לויין: איך קוראים את זה בפולנית "ברמקה"?

29.12 קוץ: ברמה, ברמקה.

29.13 לויין: הייתה אלימות?

29.14 קוץ: אלימות הייתה אינדיבידואלית!

29.18 לויין: בין השחקנים או גם בין אוהדים?

29.20 קוץ: לא, האוהדים הרוב היו יהודים. אצלנו בעיירה כמה שהיו אוקראינים, כמה שפולאקים, אותו כמות יהודים היו. עם הגויים במיוחד בשנים האחרונות זה היה מאוד קשה.

29.47 לויין: והיו עוד מועדוני ספורט?

29.54 קוץ: יהודיים? רק "חשמוניה".

29.59 לויין: ואצל גויים?

30.00 קוץ: אצל גויים היה "שלצה" והיה עוד אחד. אבל יהודים לא קבלו לשם, היו רק גויים. היו לנו כנסיה פולנית וכנסיה אוקראינית בעיירה. עכשיו שמעתי שיש שני כנסיות אוקראיניות.

30.24 לויין: כי אין שם יותר פולנים!

30.26 קוץ: כן, הם כולם עזבו לפולניה.

30.29 אריה קוץ [בנה של המרואיינת]: תנועות נוער היו?

30.30 קוץ: כן, היה "ביתר", היה "מזרחי", והיה "פועלי ציון ימין", "פועלי ציון שמאל". גם נוער וגם רגיל.

30.48 לויין: ו"בונד"?

30.50 קוץ: ו"בונד".

30.52 לויין: היה ל"בונד" תנועת נוער?

30.55 קוץ: אני לא זוכרת.

30.57 לויין: היית בתנועת נוער?

30.58 קוץ: לא.

31.01 לויין: ואחיר?

31.02 קוץ: אחי גם לא, אבל אחי, שלמד בפוליטכניקום, אז שמה הוא היה קומוניסט. היה לנו שם כזה חוג קומוניסטי בלבוב. יש לו חבר שהוא חי פה בארץ, הוא פרופסור לעור, הוא למד בבית ספר לרפואה. גם הוא היה. פעם הייתה להם פגישה בבית הקברות, שם תפסו אותו ואח שלי, שני בחורים.

31.58 לויין: המשטרה?

31.59 קוץ: כן, אבל הם בדרך כלל במקומות כאלה.

32.00 לויין: והיו קומוניסטים גם בטלומץ'?

32.03 קוץ: כן, היה משפחה אחד, שהיו שני בנים ובת, וכולם היו קומוניסטים. האחד ישב בברזה-קרטוזקה, זה היה מיוחד, ושמה הוא גמר עורך-דין. אני אגיד לך, בדרך כלל הקומוניסטים כולם היו אינטליגנטים, סטודנטים, אחר כך עורכי-דין. אצלנו בעיירה היו הרבה רופאים, עורכי-דין יהודיים.

32.55 לויין: ומה הם עשו, עורכי-דין?

32.59 קוץ: מה זה? היה בית משפט.

33.05 לויין: בטלומץ'?

33.06 קוץ: כן, אנחנו היינו "פּוּוּיאט", מחוז. העיירה שלנו הייתה גדולה, היה לנו סמינר למורים, היה לנו תיכון והיה לנו בית ספר. והיה גם בית ספר אוקראיני לחוד. בסטניסלאבוב היה גימנסיה עברית, גימנסיה אוקראינית, וגימנסיה פולנית.

33.47 לויין: ומי החליט שצריך לברוח לרוסיה?

33.51 קוץ: אמרתי לך, אח שלי. הם כולם מלבוב - מטכניון, מאוניברסיטה החליטו לברוח. הוא היה כמעט בגבול רוסיה-פולניה מלפני המלחמה, והוא חזר לקחת אותי. ואני התחלתי לבכות שאני לא רוצה לנסוע בלי ההורים. והיה לנו שכן, שהיה לו עגלה עם סוסים, אבא שלו. ואבא שלי בזמן הרוסים היה מנהל בית חרושת לבנים. פעם היו לבנים כאלה ששרפו אותם, אדומות. ואבא אמר שהוא יכול לקחת משם הסוסים ועגלה. הוא נכנס לשכן, לבן (שכן היה כבר מבוגר) ואמר: "אנחנו רוצים לברוח. האם אתה מוכן?" והוא רק שבוע התחתן עם בחורה שהיא ברחת מפולין. הוא אמר: "תראה, רק שבוע התחתנתי..." אז אבא אמר: "אני לא ידע לנסוע סוסים ולך יש ניסיון, עגלה היא גדולה. באו ניסע!" עזבנו הכול, לא לקחנו כמעט כלום איתנו. אחי לקח אטלס, אז לפי אטלס התחלנו לנסוע. אז בהתחלה נסענו בדרכים נורמאליים, אז התחילו הגרמנים להפציץ אותם. אז אחי מצע דרכים דרך שדות וכך הגיענו עם הסוסים עד חרקוב.

36.10 לויין: חרקוב, עם סוסים?

36.12 קוץ: עם הסוסים. עברנו צ'ורקו, ביצץ', גושיאטין. גושיאטין זה היה פעם גבול פולני והגיענו לקולחוז אחד. אחי אמר שהיטלר את הדנפר לא יעבור. היינו סה"כ חודשיים בקולחוז. ואחי נסע לחרקוב להירשם לטכניון ורק היה צריך להתחיל ללמוד בטכניון - ואז ברחנו גם משם. משם כבר נסענו לשראטוב, מסראטוב...

37.05 לויין: תגידי לנו, בבקשה, שב-1939 באו הרוסים, איך זה היה, איך קבלו אותם, מה קרה בעיירה?

37.13 קוץ: זה היה ביום כיפור, כולם היו בבית הכנסת. קבלנו..., מה להגיד לך, שמחה גדולה לא הייתה, כי לא ידענו עוד מה יהיה. ראינו איך כל הממשלה הפולנית ברחת דרכנו, הם ברחו לרומניה. כביש לרומניה עבר דרכנו, היינו שכנים עם רומניה. ביום כיפור הם הגיעו... זהו, ככה התחילה המלחמה שמה.

38.04 לויין: ומה עשו שהגיעו אלכם?

38.06 קוץ: מה עשו?

38.10 לויין: שרוסים באו?

38.13 קוץ: עד שהם לא באו היה הכול טוב, רק שרוסים נכנסו לא היה כלום, הם ריקנו את הכול, מצב היה מאוד קשה. אבל לאט, לאט התרגלנו, התחלנו ללמוד, לעבוד. זה היה ב-1939 ועד 1941.

38.35 לויין: מה עשו לחנות שלכם?

38.41 קוץ: לחנות שלנו לא עשו כלום.

38.48 לויין: אז למה אבא עבר לעבוד בבית חרושת?

38.49 קוץ: אבא סגר את החנות, היו הרבה שסגרו את החנויות. ואבא עבד בבית חרושת שמה וכל הזמן פחדנו שאם ידעו שהוא מה"בונד" תיקף יעצרו אותו. אבל הספקנו די יפה.

39.19 לויין: ומתי שסובייטים באו, את מי מנו לראש העיר?

39.24 קוץ: רוסי!

39.27 לויין: רוסי שבא ממזרח, מרוסיה?

39.28 קוץ: מרוסיה היה ראש העיר, דווקא בן אדם נחמד מאוד. אני למדתי בבית ספר ואחי היה בלבוב - הוא למד בטכניון.

39.45 לויין: והקימו קומסומול, פיונרים?

39.46 קוץ: כן, הייתי קומסומולית.

39.51 לויין: היית קומסומולית עוד בטלומץ? וכולם היו?

39.53 קוץ: כו-ו-לם!

40.00 אריה קוץ: ולמדת רוסי בבית ספר?

40.08 קוץ: כן, התחלנו ללמוד רוסי. אבל לנו היה קל כי למדנו אוקראינית. פולנית הפסיקו ללמוד בכלל, בית ספר עברי נסגר. למדנו רק אוקראינית, רוסי, למשל, כבר התחלתי בגימנסיה למדתי בגימנסיה ולמדנו לטינית, גרמנית וזה היה אסור. לא גרמנית ולא לטינית.

40.39 לויין: ומורים, באו מורים חדשים?

40.44 קוץ: כן.

40.45 לויין: וישנים, מה קרה להם?

40.50 קוץ: נעלמו. בכלל את הפולנים לקחו תיכף לסיביר. אחר כך היו המון יהודים, ברחו מפולין והיו אצלנו בעיירה. אחר כך באו ואמרו שמי שרוצה לחזור חזרה לפולין יכול להירשם ולחזור. אז הם נרשמו ובליה, ב-12 בלילה לקחו את כולם לסיביר. אבל להודות לזה הם נשארו חיים, לא כולם אבל הרוב.

41.34 לויין: ואיפה הפליטים גרו?

41.39 קוץ: בבתיים.

41.41 לויין: גם אצלכם גרו?

41.42 קוץ: אצלנו לא, אבל בדרך כלל היו אלה שהשכירו דירות, בהתחלה גם נתנו להם בבית כנסת, בשטיבלאך לגור עד שהם התרגלו. לאבא שלי היה אח בגרמניה, אז הוא נפטר ואת אשתו וילדים גרשו ב-1938 לפולניה והם חזרו אלנו.

42.14 לויין: והם גרו איתכם?

42.16 קוץ: הם גרו בסטניסלאבוב איפה שסבא וסבתא.

42.34 אריה קוץ: לפני ראש העיר הרוסי, היה ראש העיר נבחר, היו בחירות?

42.35 קוץ: כן.

42.37 אריה קוץ: והיו גם יהודים במועצה?

42.40 קוץ: בעירייה- לא. אבל בפרלמנט... קודם כל אצלנו היה וועד הקהילה. אנשים מכל ה... מ"בונד", מ"ביתר", מכל זה.. כמו פה בארץ.

43.23 לויין: והיה גם חלק במועצת העיר?

43.24 קוץ: אני לא זוכרת, לא התעניינתי. אבל שהיו בחירות בפולניה, אז היו גם בממשלה פולנית יהודים.

43.52 אריה קוץ: גם בפרלמנט המחוז היו יהודים?

43.53 קוץ: אני לא ידעת.

43.58 לויין: תגידי, בתור ילדות מה הייתם עושים חוץ מבית ספר?

43.59 קוץ: אני אומרת לך: הלכתי בבוקר לבית ספר, באתי הביתה, הספקתי לאכול, לעשות שיעורים, ללכת לבית ספר עברי. אחרי הבית ספר עברי בדרך כלל הלכתי הביתה לעשות שיעורים של בית ספר. ובשבתות היינו מסתובבים, אוכלים גרעינים וזה היה כל...

44.36 לויין: מסתובבים עם מי? מי היו חברים שלך?

44.37 קוץ: יהודיות.

44.43 לויין: מסתובבים גם עם בנים?

44.43 קוץ: כן, כן, מהבית ספר.

44.49 לויין: ואיפה מסתובבים?

44.52 קוץ: במרכז.

44.57 אריה קוץ: וטיולים בטבע, פיקניקים?

44.59 קוץ: זה היינו עושים בבית ספר העברי. זה היה בל"ג בעומר, היינו הולכים ליער, עושים אש, כמו פה ילדים. אבל ככה פחדנו, לא נתנו לנו ללכת, פחדו ש"שקוצים" קראו להם, בחורים הצעירים יכולים להיתפס עלינו. אחר כך שבא חג "קריסמאס" ושהם היו מתלבשים כמו אנחנו בפורים, הם היו הולכים על-יד חלונות ושרים. אז באותו ימים אסור היה ליהודים לצאת החוצה - לא לבנות ולא לבנים. והיו כאלה שסגרו את החלונות שלא יראו אור, פחדו.

46.06 אריה קוץ: היו פוגרומים?

46.09 קוץ: בטלומץ' לא ובסטניסלאבוב, לא אבל בלבוב - כן, אתם גם ללבוב נכנסתם?

46.20 לויין: כן, גם עכשיו הייתי בלבוב.

46.24 קוץ: לבוב יפה, לא ידעת איך היא עכשיו.

46.27 לויין: היא השתמרה פחות או יותר.

46.31 קוץ: היא לא סבלה בזמן המלחמה, לא נהרסה. סטניסלאבוב יותר נהרסה.

46.33 לויין: אבל בסטניסלאבוב גם יש עדיין הרבה רחובות...

46.43 קוץ: המרכז היה יפה, יפה. אני לא הייתי אחרי המלחמה.

46.47 לויין: נסעתם ללבוב לפני המלחמה?

46.48 קוץ: כן.

46.49 לויין: למה? בשביל מה?

46.51 קוץ: קודם כל, לבוב הייתה עיר יותר גדולה ושמה נרשמו לנסיעה לפולין.

47.07 ליון: לפני המלחמה?

47.08 קוץ: אחרי המלחמה, שחזרנו.

47.09 ליון: אבל לפני המלחמה?

47.11 קוץ: לא...או אולי כן. לי היו חברות שהם לא היו בסטינסלאבוב, שלא נסעו בכלל ברכבת. אנחנו נסענו בגלל המשפחה.

47.26 ליון: כמה עלתה הנסיעה ברכבת?

47.27 קוץ: אני לא ידעת.

47.32 ליון: ומה עשיתם בקיץ שלא היו לימודים?

47.34 קוץ: שיחקנו עם חברות.

47.41 ליון: במה שיחקתם?

47.42 קוץ: ככה, כדור, כדורעף היה מאוד פופולארי אצלנו, פינג-פונג.

47.52 ליון: איפה שיחקתם, ברחוב או במועדון?

47.54 קוץ: לא, במקום. פינג-פונג היינו הולכים ל"חשמוניה".

48.06 ליון: ובנהר הייתם הולכים, לנחל?

48.08 קוץ: נהר? על ידינו היה נחל.

48.12 ליון: אז הייתן הולכות?

48.13 קוץ: מה להתרחץ? לא, אמא לא נתנה, חס וחלילה יכולים ליפול... בחורב היה בפארק שלנו, בשביל להתגלץ' על הקרח. אז שמה היינו בחורב הולכים, לא בשבת. בשבת אסור.

48.44 ליון: בשבת אסורה ההחלקה?

48.46 קוץ: אבל גם משחקי כדורגל היו ביום ראשון ולא בשבת. אני הייתי הולכת לכל משחק לתת לאח שלי לימון.

49.09 ליון: לימון?

49.10 קוץ: מים היה אסור לשתות במשחקים. ולימון...הם לא צמאים אחרי הלימון.

49.21 ליון: מעניין...תגידי, איזה ספרים היית קוראת בקיץ?

49.29 קוץ: בפולנית.

49.32 ליון: איזה סוג, מה זה היה, רומנים...

49.33 קוץ: בפולנית וקצת ביידיש. זה אבא הכריח אותנו: פרץ, שלום-עליכם, שלום אש. כל ספרים האלה קראנו ביידיש. ועד היום אני לא יכולה לקרוא שלום-עליכם בעברית.

49.52 ליון: ומה קראת בפולנית?

49.57 קוץ: ספרות פולנית. מיצקביץ' וכל ספרים פולניים. גם למדנו והצטרכנו לדעת בעל פה. כשילדים שלי למדו ולא למדו שום שיר בעל פה...ממש הפתעה הייתה בשבילנו, אצלנו לא היה, היה שיר אפילו 3-4 והכול למדנו בעל פה.

51.02 ליון: ואבא ואמא שלך מה היו קוראים?

51.04 קוץ: בידיש, המון, אבא שלי קרא המון.

51.11 לויין: איזה עיתונים הייתם מקבלים?

51.14 קוץ: היה "פולקסצייטונג", עיתון בונדיסטי. ה"בונד" זה...מה זה ה"בונד"? אתה ידע מה זה ה"בונד"? זה אורגניזציה...ארגון יהודי, ב-ה [הידוע]. הכול עושים ליהודים במקום איפה שהם גרים. משתדלים שילמדו, משתדלים לתת להם נוחיות, אחר כך אבא שלי ארגן ארגון... "יד חרוצים" קראו לזה, שמעת על זה?

52.07 לויין: מה זה היה?

52.16 קוץ: זה היה כל החייטים, הסנדלרים, כל המקצוענים, בני מלאכה. זה היה בטלומץ', ואבא שלי אפילו אירגן גם ילדים בטלומץ' והביא גננת מוילנה והכול היה בידיש.

52.45 לויין: איזה שירים שרתם?

52.47 קוץ: הרוב בידיש, גם היינו בבית ספר, שרנו בפולנית. אבל בבית...

52.55 לויין: את זוכרת משהו?

53.00 קוץ: (שרה קצת בידיש "אויפן פריפעטשעק")

53.30 לויין: את זה שרתם?

53.32 קוץ: כן, שרנו. אצלנו ביום שישי אחרי ארוחת ערב היינו שרים במקום זמירעס [זמירות].

53.44 לויין: זה למה לא הלכתם לסבא!

54.46 קוץ: היה לי סבא עוד אחד מצד אמא שהוא גר איתנו. הוא גם היה דתי, עם זקן. ואחרי שגמרנו כל התפילה, כל האוכל אז היינו שרים שעה אולי כל מיני שירים בידיש. (שרה בידיש "אויפן פריפעטשעק"). כבר שחכתי הכול...

55.00 לויין: איך סבא שלך הסתדר עם אבא שלך?

55.01 קוץ: מצוין!

55.04 לויין: אחד היה דתי ושני לא...

55.06 קוץ: אבא שלי לא עישן בשבת בבית, לא הדליק אור בשבת כי הוא לא רצה...

55.14 לויין: לא עישן בכלל בשבת או רק בבית?

55.15 קוץ: בבית.

55.19 לויין: היה יצא לעשן?

55.20 קוץ: הם היו...היו לו חברה, היו הולכים לפארק ושמה. אבל בבית אף פעם לא עישן וגם לא הדליק אור בבית. היה בא גוי, מביא מים, מדליק את התנורים... החזיקו שבת. אבל זה לא היה רק אצלנו. במיוחד בגליציה הייתה מסורת, מאוד מקובלת.

55.45 לויין: היה לכם חשמל כבר?

55.49 קוץ: חשמל היה. היה אצלנו Electro... חברת חשמל והיה חשמל. אבל מים, היה אצלנו בחצר מים. אז בשבת היה בא גוי, מביא מים, מדליק את התנורים... החזיקו שבת. אבל זה לא היה רק אצלנו. במיוחד בגליציה הייתה מסורת, מאוד מקובלת.

56.27 לויין: והיו אנשים יותר דתיים בטלומץ'? עם פאות, חסידים?

56.32 קוץ: כן, היה לנו רב עירוני והיה רבאי עירוני. דווקא הרבאי היה שכן שלנו, לאנג קראו לו, היה לו בת פה בארץ.

56.53 לויין: והיו באים עליו חסידים?

56.58 קוץ: כן, אצלו בבית היו מתפללים.

57.00 ליון: כל יום?

57.02 קוץ: רק בשבת. בכל יום אני לא ידעת.

57.13 ליון: גם נשים?

57.16 קוץ: נשים הלכו לשטיבל או לבית כנסת הגדול.

57.23 ליון: בשבת?

57.25 קוץ: לא, רק בחגים. אמא שלי הייתה דתייה, אבל היא הלכה לשטיבל שלה היה לה המקום.

57.36 ליון: באיזה חגים? כל חגים?

57.38 קוץ: ראש השנה, פסח, חג שבועות.

57.43 ליון: והיה לה מקום?

57.44 קוץ: כן.

57.48 ליון: ולאבא שלך?

57.49 קוץ: לאבא היה מקום אבל הוא לא ישב.

57.50 ליון: ועבור המקום היה צריך לשלם?

57.51 קוץ: שמה מקומות עברו בירושה. למשל, אמא שלי ישבה במקום של אמא שלה, של סבתא שלי. אבל לאבא סבא קנה מקום.

58.12 ליון: מקום מכובד? איך זה התחלק?

58.13 קוץ: כן.

58.14 ליון: אפה היו מקומות מכובדים?

58.16 קוץ: מקדימה. למכובדים לא היה שולחן ארוך, היה סטנדר אחד שהוא היה מתפלל.

58.40 ליון: ואצל נשים?

58.44 קוץ: בגלריה, גבוה.

58.49 ליון: והתפללו עם הספר גם?

58.50 קוץ: כן. איך האבא שלי אמר: "הם יותר מדברים איזה עוגות עשו, איזה ריבות עשו". הם התפללו, טני לא ידעת אם הם ידעו מה הם מתפללים, אבל הם התפללו.

59.07 ליון: אותך גם היו לוקחים בטח?

59.09 קוץ: כן, אבל אנחנו היינו בחוץ משחקים, אנחנו לא השתתפנו, רק בני [השתתפו].

59.15 ליון: ושהיית יותר גדולה גם היו לוקחים אותך?

59.19 קוץ: לא, רק על-יד בית כנסת, לא נכנסנו, הבנים-כן, הבנות-לא.

חלק 2

00.02 קוץ: שם משפחה שלו זה קניפל. הוא חשב שכל ה"קניפלים" היו בסטניסלאבוב. אז רב הזה אמר לו שיש קניפל שגר בטלומץ'. קניפל זה שגר בטלומץ' - זה אח של סבתא שלי. קניפל זה שגר בטלומץ' היה מאוד עשיר. כמובן כלום לא נשאר. הוא אמר לי: "הניה, את ידעת?" אמרתי: "בטח, אני ידעת, אתה לא שאלתה אותי על זה!" אני הכרתי את כל ה"קניפלים", זה מצד אמי שהיו בסטניסלאבוב. אבל רוב הם התעסקו בפרות, הם היו משכירים "סאד", א סאד ביידיש, איפה גדלים התפוחים והם היו אצל גויים או יהודים. משכירים את זה ואת פרות היו מוכרים בסטניסלאבוב.

01.56 לויין: זה הייתה משפחה גדולה?

01.57 קוץ: כן. מאוד גדולה, חצי סטניסלאבוב. גם יונגים היו שם, בני דודים של אבי ואחד היה רופא שיניים והוא גר מול הראטושה. הוא היה רופא. הם הזניחו קצת סטניסלאבוב, הייתה עיירה יפה מאוד. המון יהודים גרו. ואת כל היהודים הביאו לסטניסלאבוב מעיירה שלנו והרגו אותם. שם היה תחנת קמח של יהודי ושם שרפו את כל היהודים. הייתם שם, איפה שהיה הגטו?

03.04 לויין: לא, נעשה את זה באוגוסט.

03.07 קוץ: שם הדודה שלי גרה ודוד. [רחוב] "בלבדרסקה", [רחוב] "דלוגה". אחר כך זה היה הכול גטו. לא יודעת מה היום השמות.

03.23 לויין: השמות הם אוקראיניים כולם.

03.25 קוץ: אוקראיניים... זה מה שהם רצו, הם קיבלו מה שהם רצו.

03.35 רחל ולך: ומה היה בתחנת הקמח?

03.36 קוץ: שם שרפו את היהודים. שחכתי את השם של היהודי. אבל על מלגושים אתם שמעתם?

03.50 לויין: כן.

03.58 קוץ: בן של מלגושים למד עם האח שלי בגימנסיה.

04.05 לויין: והיו אצלכם גם ציונים בטלומץ'?

04.08 קוץ: כן, אני אמרתי לך.

04.10 לויין: כן, ברור. אבל מה הם עשו? במה הם נבדלו מה"בונד"?

04.22 קוץ: מה זה מה? ל"ביתרובצים" הייתה תלבושת חומה כזאת, פועלי-ציון ימין, "גורדוניה" הייתה. אצל בת דודה שלי בחצר, היא השכירה להם החדר, שמה היה להם... "גורדוניה", "שומר הצעיר" היה, "פועלי ציון שמאל", "פועלי ציון ימין". היו הרבה...

05.00 לויין: הייתה גם "אגודת ישראל"?

05.01 קוץ: כן. הייה "מזרחי" והיה גם "אגודת ישראל", אבל "אגודת ישראל" הייתה נגד [מדינת] ישראל, "המזרחי" - לא.

05.23 לויין: האם היהודים נסעו לרבי? למי, לאיזה רבי?

05.24 קוץ: כן, איזה שאלה! היה אוטינער רבי, אוטיניה זה גם בגליציה. היה בטיסמניץ רבי, היה צ'ורטקובר רבי - הוא היה עושה ניסים. הוא היה בא לעיירה - אז כל היהודים, מכל הכפרים, מכל הסביבה יהודים היו הולכים כמו ל"פאפה". הוא היה נתן פתקאות. היה עיירה ניז'ין, לא רחוק מ[נהר] דנסטר. שמה אותם לא...קולומיה?

06.07 לויין: גם כן. וויבודסטבו סטאניסלאבסקיה!

06.20 קוץ: לא, קולומיה, נדמה לי, היה וויבודסטבו טרנפולסקי, טרנפול. אנחנו -טישמניץ, אוטיניה, ניז'ין, טלומץ', אלה... היו וויבודסטבו סטניסלאבוב. מצד ההוא היה ברודי, ברודי גם היה...

06.50 לויין: ברודי, זה כבר לבוב.

06.52 קוץ: אבל, ברודי היו שייכים לסטניסלאבוב. שם גם לאבא היה משפחה, אני אפילו לא יודעת מה שם שלהם.

07.08 לויין: הייתם נוסעים פעם לצ'רנוביץ?

07.09 קוץ: צ'רנוביץ היה כבר לא שלנו, אבל קולומיה, למשל, כן.

07.21 לויין: נסעתם לקולומיה?

07.25 קוץ: לא, מי נסע?! אמרתי לך, אנחנו נסענו לסטניסלאבוב כי היה שמה משפחה. אבל בעיירה שלנו היו אפילו אנשים מבוגרים שלא היו בחיים בסטניסלאבוב, זה עולה כסף. זה לא היה כמו שהיום. היום זה... פעם אמרתי לנכדה שלי, היא הייתה בת 16, היא שאלה: "סבתא, גם לך עשו 16 יום מולדת?" אמרתי: "אם נתנו לי חתיכת שוקולד-הייתי מאושרת!" אז היא אמרה: "מה הבעיה? אין בחנות הזו - הולכים לחנות השנייה לקנות. חנויות לא היו?"

08.21 לויין: חגגתם יום מולדת?

08.34 קוץ: היו אומרים שזה חגים של גויים. יהודים לא חגגו יום מולדת.

08.41 לויין: ובר מצווה? עשו לאח שלך בר מצווה?

08.43 קוץ: כן, אצל רבי.

08.45 לויין: איך עשו?

08.46 קוץ: נסעו לסטניסלאבוב ושם אצל הרבי של הסבא .

08.52 לויין: מי זה היה רבי של הסבא?

08.55 קוץ: אחי היה מאוד דתי, הוא הלך עם פאות. לא רצה שהוא הולך לספר, אז הוא החזיק שלא... כל ערב הוא נישק את המזוזה אבל ככה שאבא לא יראה.

09.20 לויין: איך זה עבר לזו? איך הוא התגלגל להיות קומוניסט?

09.23 קוץ: אני אגיד לך - הגימנסיה. הגימנסיה ואחר כך הטכניון. כשהוא בא ללבוב, שמה זה בכלל... לבוב הייתה כבר יותר מתקדמת מסטניסלאבוב.

09.35 לויין: ללבוב הוא בא עם פאות עדיין?

09.40 קוץ: לא, הוא כבר בגימנסיה, שם כבר התחילו, אבל... הראש שלו השתנה. בגימנסיה הוא היה בסטניסלאבוב על יד הסבא, אז הוא עוד התפלל שסבא יראה והלך לבית כנסת עם סבא. אבל שהוא עבר ללבוב, חיים השתנו לגמרה. סטניסלאבוב לעומת לבוב הייתה עיירה קטנה.

10.26 לויין: גם היום.

10.27 קוץ: בטח, אבל אז, בשבילנו זו הייתה עיר גדולה. כשאנחנו באנו מטלמץ' לסטניסלאבוב, או זה היה... לא ידענו לאן קודם ללכת. הלכנו לפארק ליד הסבא, היה פארק גדול. היו שני רחובות: קזימז'ובסקה ובלבדרסקה.

10.57 לויין: זה הפארק שקרוב לתחנת רכבת או רחוק?

11.00 קוץ: לא, רחוק. לא יודעת מה להגיד לך. על-יד רכבת היה רחוב צ'טי-מארה, הוא היה רחוב הכי יפה שיש בסטניסלאבוב. היה יפה ואנחנו תמיד אהבנו ללכת ברגל מרכבת ועד לסבא.

11.33 לויין: כמה זמן זה לקח?

11.35 קוץ: לא יודעת, שעונים לא היו, זה היה.. ילדות יפה. יותר יפה משל היום. אבל לגמרה משהו אחר. לנו לא היו צעצועים מה שהיום יש, טלפונים ומחשבים, זה לא היה. אבל בעיירות הקטנות במיוחד החיים היו יותר אינטליגנטיים, היו יותר מעירים גדולות. יצאו - רופאים, עורכי-דין, מהנדסים, לא היה מה לעשות - אז למדו! היום זה אחרת. אתה רוצה לראות הספר של טיסמניץ?

12.48 ליוני: וגם התמונות.

12.50 קוץ: זה של טיסמניץ. שמעתה על פרויד, לא?

12.53 ליוני: בבדאי!

12.56 קוץ: הוא יליד טיסמניץ. אתה ידע, זה שכתב את ספר טיסמניץ, כשהוא גמר אותו - שלח לספריות בעולם וגם שלנו. הספר שלנו יש בכל הספריות. אז בגרמניה פרופסור קראה את הספר (כתב גם באנגלית) והיא התקשרה איתו שהיא חוקרת את החיים של פרויד. והיא הרבה מאוד קראה מהספר והיא ראינה אותו (כמו שאתה מראיין אותי) על כל ילדות, על משפחה שלו. היא כתבה אחר כך ספר על חיים של פרויד.

13.52 ליוני: יפה.

13.55 קוץ: וטיסמניץ זה חצי מטלומץ', זה עיירה ממש קטנה.

סוף.

Description:

Interviewer: Vladimir Levin

Community: [Stanislawow \(Ivano-Frankivsk\)](#)

Source URL: <https://jgaliciabukovina.net/node/111673>